

**KUOLEMANRAJATUTKIMUS:
TIEDE KOHTAA AIKAIN VIISAUDEN**
ja muita kirjoituksia

Antti Savinainen

*Kuolemanraajakokemukset tuovat selkeästi esille, että elämällä on tarkoitus. Tämä tarkoitus vaikuttaa olevan rakastaminen ja oppiminen.*¹ – Dr. Janice Holden

*Tuleva maanpäällinen elämämme näyttäytyy meille. Me näemme, mikä läksy on meille annettu suoritettavaksi tätä uutta elämää varten... Ja hänen sielunsa tuntee: "Nyt tahdon koettaa paremmin kuin ennen olla puhdas, rehellinen ja rauhallinen sisässäni. Minä tahdon olla rakastava kaikkia kohtaan."*² – Pekka Ervast

¹ David Sunfellow (2020). *500 quotes from heaven. Life-changing quotes that reveal the wisdom & power of near-death experiences.* Sivut 114-15. quotesfromheaven.com [Käännös AS]

² Jouni Marjanen, Antti Savinainen ja Jouko Sorvali (2016). *Kuolema ja kuolemanjälkeinen elämä. Otteita Pekka Ervastin esitelmistä ja kirjoituksista.* Sivut 101. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.

Sisällysluettelo

Esipuhe

I. **Ruusuristiläistä teosofiaa**

Näkökulmia jälleensyntymiseen

Karman kahdet kasvot

Uusi uskonpuhdistus?

II. **Henkisiä opettajia**

Rudolf Steinerin Henkisen tiedon tie

Tapio Kaitaharju - suomalainen tietäjä

Paul Bruntonin Yliminää etsimässä

Yrjö Kallinen teosofina, pasifistina ja puolustusministerinä

III. **Tieteen ja teosofian rajapinta**

Kuolemanraajatutkimus: tiede kohtaa Aikain viisauden

Lasten jälleensyntymismuistojen tieteellinen tutkimus

Henkisten harjoitusten tiede

Julkaisuluettelo

Esipuhe

Teosofinen Seura perustettiin New Yorkissa vuonna 1875 (myöhemmin teosofinen liike on jakautunut lukuisiin seuroihin). Teosofisen Seuran yhtenä tarkoituksena oli tuoda länsimaiden hengettömyyteen Aikain viisautta eli henkistä tietoa ja valoa, joka oli aikaisemmin ollut lähinnä esoteeristen piirien ulottuvilla. Tässä suhteessa keskeisiä ovat opetukset kuolemanjälkeisestä elämästä, karmasta ja jälleensyntymisestä, ihmisten universaalisesta veljeydestä ja altruistisesta etiikasta. Näitä kysymyksiä tarkastellaan luvussa *Ruusuristiläistä teosofiaa*, jolla tarkoitan Ruusu-Ristin perustaja Pekka Ervastian (1875–1934) ajattelua sellaisena, kuin olen sitä ymmärtänyt. Luvussa *Henkisiä opettajia* esitellään muutamien henkisten opettajien tai henkisesti heränneiden ihmisten ajattelua ja elämää. Heidän opetuksiaan pohditaan ruusuristiläisestä näkökulmasta.

Henkisten opetusten lisäksi Teosofinen Seura pyrki antamaan herätteitä 1800-luvun lopun tieteelle, jonka ajateltiin jopa olevan teosofian ”paras liittolainen”. Näyttää kuitenkin selvältä, että teosofian anti aikansa tieteelle jäi kovin vähäiseksi. Ehkä yllättäen teosofian ja tieteen rajapinta on kuitenkin ajankohtainen kysymys. Kuolemanrajatutkimuksen ja lasten jälleensyntymismuistojen tutkimuksen empiiriset löydökset ovat suurelta osin erittäin hyvin yhteensopivia teosofisten opetuksen kanssa. Ne viittaavat voimakkaasti siihen mahdollisuuteen, että ihmisessä on henkinen olemuspuoli, joka selviytyy kuolemassa. On ilmeistä, että tietoisuuden ongelmaa ei voi ratkaista pelkän aivotutkimuksen avulla, koska kuolemanrajatutkimus on tuonut esille näyttöä siitä, että tietoisuus voi toimia silloinkin, kun fyysiset aivot eivät

ole toiminnassa. Muun muassa näitä kysymyksiä pohditaan luvussa *Tieteen ja teosofian rajapinta*.

Tässä kirjassa painetut artikkelit on yleensä julkaistu *Ruusu-Risti*-lehdessä, muutamat myös *Teosofi*- ja *Takoja*-lehdissä. Tarkat julkaisutiedot on esitetty artikkelikokoelman lopussa (olen jonkin verran muokannut alkuperäisiä artikkeleja). Kiitän Ruusu-Ristin johtajaa ja *Ruusu-Risti* -lehden päätoimittajaa Jarmo Anttilaa, *Teosofi*-lehden entistä päätoimittajaa Sampsu Kuukasjärveä sekä *Takoja*-lehden päätoimittajaa Pentti Aaltosta myötämielisyydestä artikkeleitani kohtaan. Erytiskiitos kuuluu ystävälleni Jukka Lindforsille, joka on auttanut kaikissa artikkeleissani ja toimitti tämän kirjan julkaisukuntoon. Tässä julkaistut artikkelit sisältyvät laajempaan artikkelikokoelmaan, joka on saatavissa sivustolta <https://www.teosofia.net/e-kirjat/>.

Lämmin kiitos Minttu Harjulle kannen suunnittelusta. Suuret kiitokset kirjan oikolukijoille Paula Montolle ja Mauri Lehtovirrälle. Teitte tarkkaa työtä.

Nämä kirjoitukset ovat yritys tutkia teosofiaa ja tiedettä ruusuristiläisestä näkökulmasta. Toivon, että ne tarjoavat lukijalle ajattelemisen aihetta ja kannustavat omakohtaiseen tutkimiseen.

Kuopiossa Antin päivänä 30.11.2020
Antti Savinainen, FT

I Ruusuristiläistä teosofiaa

Näkökulmia jälleensyntymiseen

Johdanto

Voidaan perustellusti väittää, että jälleensyntyminen ja karman laki ovat tärkeimpiä modernin teosofian ja antroposofian esittämistä opeista. Usein kyllä sanotaan, että ne eivät ole mitään uutta, koska onhan niitä opetettu idän uskonnoissa, buddhalaisuudessa ja hindulaisuudessa vuosituhansien ajan. Kuitenkin teosofia toi jälleensyntymisen tulkintaan jotakin uutta: jälleensyntyminen nähdään positiivisena asiana, ihmisen kehityksen mahdollistajana. Perinteiset tulkinnat idässä taas näkevät jälleensyntymisen tietynlaisena kahleena, josta ihmisen tulee vapautua. Tähän pyrkii erityisesti buddhalainen arhatin tie, kun taas bodhisattva-buddhalaisuus tulee erittäin lähelle teosofista tulkintaa.

Tarkastelen tässä kirjoituksessa jälleensyntymisen prosessia lähinnä teosofisesta näkökulmasta. Jälleensyntymistä ei ole mahdollista ymmärtää erillään karman eli synn ja seurauksen laista. Karmaa ja sen eri tulkintoja käsitellään seuraavassa luvussa.

Kuolemanjälkeinen elämä

Teosofian mukaan ihminen voidaan hahmottaa kolminaisena tai seitsenkertaisena olentona. Myös muunkinlaisia

hahmotuksia tunnetaan. Kuolevainen persoonallisuutemme koostuu fyysis-eetterisestä ruumiista ja astraalis-mentaalista sielusta. Kuolematon meissä sisältyy henkeemme, jota teosofiassa kutsutaan korkeammaksi minäksi tai korkeammaksi itseksi. Kuolemassa jätämme fyysis-eetterisen verhomme ja elämme sielunmaailmassa aluksi karkeampien tunteiden alueella ja myöhemmin puhdistuneen tunteen alueella. Siellä ihminen käy läpi elämänsä lopusta alkuun ja kohtaa persoonallisuutensa alemman puolen. Puhdistusta seuraa lopulta toinen kuolema, joka on porttina persoonalliseen taivaaseen. Siellä hän elää elämänsä uudelleen alusta loppuun, tällä kertaa kokien taivaallista onnea. Tämä taivas on aktiivista meditaatiota, jossa hän rakentaa itsensä uudelleen korkeimpien ihanteittensa mukaiseksi.

Taivaselämä huipentuu persoonallisen tajunnan yhtymiseen korkeampaan minään, jonka ihminen kuolemassa menetti. Yhteys korkeampaan minään säilyy kuolemassa vain siinä määrin, kuin se on elämän aikana syntynyt. Jos ihminen ei ole elämänsä aikana kokenut korkeampaa minäänsä, hän ei pysy enää tässä vaiheessa tajuisena, vaan persoonallinen tajunta haihtuu. Menneen elämän henkiset saavutukset liitetään elämän Kultaiseen kirjaan yhdeksi sivuksi, osaksi korkeampaa minää, joka näin kehittyy elämien myötä. Taivastilan huipulla on mahdollista tutkia menneitä elämiä henkiseltä kannalta ja myös nähdä ja suunnitella tuleviakin elämiä. Ihminen näkee, mihin hän on henkisenä olentona päässyt ja mikä taival hänellä on vielä edessään kohti täydellistä ihmistä. Hän näkee selvästi täydellisen ihmisen ihanteen ja haluaa syntyä uudelleen, jotta voisi kasvaa tätä ihannetta kohti. Paluu uuteen elämään uutena persoonallisuutena voi alkaa. Sven Krohnin (1982) runo kuvaa hienolla tavalla ihmishengen kokemusta jälleensyntymisen portilla:

Katselit kerran taivaiden korkeudesta maan elämää – seutua mihin syntyvä olit. Tiesi näit jo silloin ja ymmärsit, miksi sinun tulisi ihminen olla, se tieto aineeseen tuoda, joka välittömässä Ykseydessä on sinussa Sinä.

Ja niinkuin ukkosen jyrinä tai niinkuin metsien hiljainen humina tavoitti Ääni, täytti ja lävisti Sana: Muista!

”Minä muistan”, ah, lupasit silloin.

Miten helppoa luvata leväten autuudessa, ainaisen Hyvyyden helmassa: ”Harhojen keskellä soihtuna käyden, valoa tuoden, onnea luoden kaikkeni annan!”

Taivainen lupaus sielusi sinetti. Vieläkö muistat?

Toista on kulkea usvassa, maassa kohdata sielunsa toisena, kohdata halujen pyörre, intohimojen väkevä poltto, vastavoimien imu, ihmisten pilkka, vallan ja maineen himot ja pyyteet, nautinnon veto ja viiltävä tuska.

Taivainen lupaus, vieläkö muistat?

Totuutta maailma pelkää, valoa vihaa. Joka sydämen ääntä seurata tohtii alistumatta, on kurja, syttyköön hänelle rovio, poltettakoon!

Eksynyt sielu, miksi et lepoa saa. Vieläkö muistat?

Ihmisen osuus on ristiriidasta nousten, taistellen tuoda taivainen siemen maiseen multa, keskellä mudan ja liejun suojella Uuden Elämän uskon, Elämän toivon hentoa kukkaa.

Muistatko vihdoin.

Mikä tai kuka jälleensynty?

Persoonallinen minuutemme eli sielumme on kuolevainen kuten edellisestä selityksestäkin käy ilmi. Se vaihtuu inkarnaatiosta toiseen eli persoonallisuutemme ei jälleensynny. Syntykö sitten korkeampi minämme, henkinen olemuspuolemme? Ei synny sekään ennen kuin saavutamme todellisen vihkimyksen; vasta sitten voimme sanoa, että korkeampi minä on varsinaisesti syntynyt eli yhtynyt alempaan minäämme. (Tietenkin jo ennen

vihkimystä on mahdollista tuoda korkeampaa minuutta päivätajuiseen elämään.) H. P. Blavatsky antaa selityksen, jonka mukaan korkeampi minä ikään kuin kasvattaa uuden oksan eli persoonallisuuden. Tätä vastaa Jeesuksen antama vertauskuva: ”Minä olen viinipuu, te olette oksat.” Korkeampi minä vastaa persoonallisuuksien luomasta karmasta. Onkin sanottu, että se on aineeseen ristiinnaulittu. Kukin persoonallisuus on heijastus korkeammasta minästä, joka ei tyhjene yhteen persoonallisuuteen. Edellä sanotusta voidaan päätellä, että seuraava elämä ei ole edellisen elämän suoraa jatkoa.

Buddhan mukaan uuden persoonallisuuden muodostavat skandhat, edellisten elämien karmalliset tulokset, jotka säilyvät siemeninä tulevan inkarnaation varalle. Voi siis sanoa, että Buddhan mukaan vain vanha karma (tai osa siitä) inkarnoituu. Inkarnoituminen lakkaa, kun vanha karma on voitettu. Perinteisesti on ajateltu, että buddhalaisuudessa ei puhuta ihmisen kehittyvästä kuolemattomasta minuudesta; ilmeisesti Buddha itse ei asiasta suoraan opettanut. Toisaalta buddhalaisuuteen kuuluu opetus buddhaluonnosta, joka piilee jokaisessa: siihen sisältyy buddhuuden siemen. Tämä käsitys on lähellä esoteerisen kristinuskon opetusta mystisestä Kristuksesta ja teosofian opetusta ihmisen ylemmästä kolminaisuudesta.

Jälleensyntymismuisti ja aikaisempien elämien tutkiminen

Kaikki tapahtumat - sisäiset ja ulkoiset - tallentuvat maailmojen muistiin eli akashaan. Tämä on kaksinainen: alempi muisti, astraalivalo, joka sisältää sekä hyvän että pahan ja luonnon korkeampi muisti, varsinaiset akashiset aikakirjat eli Elämän kirja, joka sisältää vain kaiken hyvän. Alemman akashan lukeminen on vaikeaa, koska on hankala tietää, mihin tietyt kuvat liittyvät. Luotettava

jälleensyntymismuisti perustuu Elämän kirjan lukemiseen. Se vaatii Pekka Ervastin mukaan sitä, että ihminen nousee korkeamman minuutensa tajuntaan. Siinä tajunnassa ei ole mitään pahaa, vain kaikki hyvä ja henkiset saavutukset ovat siihen tallentuneet. Sitten tästä korkeammasta tajunnasta päin on laskeuduttava astraalivaloon ja luotava menneisyys uudelleen. Ihminen voi ennen korkeamman minän tajunnan saavuttamistakin saada näkyjä, unia ja vaikutelmia menneistä elämästään.

Teosofi A. P. Sinnett kysyi eräässä kirjeessään mestari Kuthumilta (K. H.), pystyykö tämä katsomaan elävien henkilöiden entisiin elämiin. Sinnett myös kysyi, voisiko K. H. kertoa joitakin yksityiskohtia Sinnettin omista entisistä elämästä. K. H. vastasi: ”Ikävä kyllä, pystyvät muutamat meistä siihen; minä en puolestani välitä harjoittaa sitä.” Ervastin mielestä siihen ei ilman muuta ole oikeutta; se vaatii lupaa korkeammalta minältä.

Rudolf Steiner (1861–1925) esitti säännön, jonka mukaan ihmiset inkarnoituvat ryhminä. Tämä on tietysti luonteva ajatus, koska kuinka muuten karmalliset tilit yksilöiden välillä voisivat tasoittua? Elämä kuoleman ja uudelleen syntymisen välillä on huomattavasti pidempi: siellä on mahdollista olla kosketuksissa eri rytmissä kulkevien ihmisten kanssa, mutta ei maan päällä. Joka tapauksessa aikalaisuudella on sisäinen, tärkeä merkitys inkarnaatiosta toiseen. Ehkä tämä vielä korostuu henkisiin liikkeisiin kuuluvien ihmisten kohdalla.

Katsotaan lopuksi jälleensyntymisopin suhdetta kristinuskoon.

**Jälleensyntymisoppi ja kristinusko:
kirkolliskokous v. 553**

Jälleensyntymistä ei nykyisissä perinteisen kristinuskon versioissa opeteta. Kristinuskon gnostilaisissa virtauksissa, kuten kataarien keskuudessa, sitä kyllä opetettiin, mutta katolinen inkvisitio tuhosi heidät. Kirkkoisä Origenes (noin 184–253) opetti jälleensyntymisoppia uransa tietyssä vaiheessa tai ainakin hän piti sitä mahdollisena (Ehrman, 2020); myöhemmin hän irtisanoutui jälleensyntymisopista (Sohlberg, 2015). Henkisten liikkeiden piirissä esitetään usein, että jälleensyntymisoppi poistettiin kristinuskosta Konstantinopolin kirkolliskokouksessa v. 553. Kirkolliskokouksen Origeneen apokatastasis-opille³ langetettava anateema eli kirkon kirous oli seuraavanlainen (<https://www.comparativereligion.com/anathemas.html>):

If anyone asserts the fabulous pre-existence of souls, and shall assert the monstrous restoration which follows from it: let him be anathema.

Sama suomeksi (käännös AS):

Jos joku kannattaa väitettä sielun tarunomaisesta pre-eksistenssistä ja siitä seuraavaa väitettä kauheasta entisöinnistä [kreikaksi apokatastasis], hän olkoon kirottu.

Filosofian professori Sven Krohn (1989) käänsi apokatastasis-sanana takaisintuloksi, joka näyttäisi viittaavan jälleensyntymiseen. Tämä vaikuttaa kuitenkin olevan poikkeuksellinen tulkinta: yleensä sana käännetään entisöinniksi, minkä myös Krohn tuo esille. Entisöinti tarkoittaa tässä yhteydessä kaikkien olioiden alkuperäiseen (puhtaaseen) tilaan saattamista. Konstantinopolissa ei siten otettu kantaa jälleensyntymiseen. Toki siellä ”estetettiin” jälleensyntyminen, koska sielun pre-eksistenssi on sen välttämätön, vaikkakaan ei riittävä ehto. Jälleensyntymisopin mahdolliselle totuusarvolle

kirkolliskokouksen päätöksellä ei tietenkään ole mitään merkitystä.

Lähteitä

Barker, A. T. (1933). Viisauden *Mestarien kirjeitä. Filosofiset ja tietopuoliset opetukset ym.* Mystica.

Blavatsky, H. P. (1954). *Teosofian avain.* Ruusu-Risti.

Ehrman, Bart (2020). *Heaven and hell: A history of the afterlife.* Simon & Schuster.

Ervast, Pekka (1990). *Jälleensyntymisen mysteereitä.* Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.

Ervast, Pekka (1990). *Jälleensyntymismuisti.* Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.

Ervast, Pekka (2003). *Elämää kuoleman jälkeen.* Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry.

Krohn, Sven (1982). Runo. Teoksessa Osmo Lahdenperä: *Kohti elämän tarkoitusta.* Gummerus.

Krohn, Sven (1989). *Ydinihminen.* Arator.

Rinpoche, Khenchen Thrangu. Buddhaluonto ja buddhuus mahayanan ja vajrayanan näkökulmasta. Saatavana internetistä osoitteesta <http://www.nic.fi/~sherab/buddhaluonto.htm>.

Sohlberg, Jussi (2015). Jälleensyntymisoppi ja kristinusko. Saatavilla internetistä osoitteessa <https://www.kirkonkello.fi/jalleensyntymisoppi-ja-kristinusko/>.

Steiner, Rudolf (1994). *Kohtalon yhteyksiä I.* Suomen Antroposofinen liitto.

Steiner, Rudolf (2005). *Kohtalon yhteyksiä, osa II.* Suomen Antroposofinen liitto.

Steiner, Rudolf (2006). *Kohtalon yhteyksiä, osa IV*. Suomen Antroposofinen liitto.

³ Apokatastasis-oppia on käsitelty monipuolisesti englanninkielisessä Wikipediassa: <https://en.wikipedia.org/wiki/Apocatastasis>.

Karman kahdet kasvot

Johdanto

Tarkastelen tässä esityksessä karman lakia *hyvityskarman* ja *kehityskarman* näkökulmista, jotka uskonnonfilosofian ja teologisen etiikan dosentti Leo Näreaho (2008) tuo esille artikkelissaan *Karman rautaiset lait*. Näreahon analyysi koskee lähinnä intialaisia ja buddhalaisia karman tulkintoja (ja sivuaa myös new age -ajattelua), mutta se on relevantti myös teosofian näkökulmasta. Teosofialla tarkoitan tässä yhteydessä luonnollisesti omaa tulkintaani teosofisista lähteistä. Esitän lopuksi muutamia Pekka Ervastin ohjeita siitä, kuinka karma on mahdollista voittoa.

Karman laki idän ajattelussa

Hyvityskarma

Hyvityskarmallisen käsityksen mukaan karma on maailmassa vaikuttava, ihmistä moraalisesti palkitseva tai rankaiseva synn ja seurauksen laki. Karman laki toteutuu tämän tulkinnan mukaan luonnonlain välttämättömyydellä, joten yksikään tekoja tekevä olento ei voi välttää tekojensa seurauksia. Sana "karma" tulee sanskritista ja tarkoittaa teon tekemistä. Seuraukseen ei vaikuta pelkkä teko; myös teon taustalla olevat sisäiset syyt ja vaikuttimet ovat merkityksellisiä. Sitten karma liittyy tekoihin, joilla on moraalinen luonne ja moraalisesti tulkittavia seuraamuksia. Lisäksi tekojen edellytyksenä ovat tietyt motiivit, halut ja uskomukset. Näreaho yhdistää teon moraalisen luonteen ja edellytykset puhumalla *karmallisesta teosta*. Intialaisessa

perinteessä kuten teosofiassakin varsinaisten tekojen lisäksi myös ajatus ja puhe tulkitaan karmallisiksi teoiksi.

Edellä esitetystä seuraa, että on olemassa myös ei-karmallisia tekoja. Nämä ovat tekoja, jotka tehdään ilman haluja ja kiinnittymistä. Arkipäivän teot ovat tässä katsantokannassa karmallisesti neutraaleja, mikäli ne tehdään "takertumatta". Tähän voi tosin huomauttaa, että nykyaikana kannattaa miettiä tarkkaan, mitkä teot todella ovat neutraaleja tai edes "vähäkarmaisia" vaikkapa kulutustottumusten osalta.

Karmallisella teolla on aina seuraus, joka intialaisessa perinteessä hahmotetaan kahdenlaisena. Ensiksi, karmallinen teko aina jättää tekijäänsä sisäisen jäljen (jainalaiset esittävät, että karma on hienoa ainetta, joka "tarttuu" tekijäänsä). Se voi näkyä taipumuksena tai se voi vahvistaa jo olemassa olevaa taipumusta. Tämä on erittäin tärkeä näkökanta myös teosofisessa ajattelussa. Oikeastaan kaikki henkinen pyrkimys liittyy tähän: millaisia ominaisuuksia tahdon itsessäni kehittää tai vahvistaa? Seuraukset ovat varsin helposti nähtävissä jo tämän elämän aikana. Näreaho käyttää osuvasti ilmaisua *psykologinen karma*.

Karman toinen seuraus on varsinaisesti hyvityskarmallinen: hyvä teko tuottaa myönteisen seurauksen eli "palkkion" ja paha tai väärä teko kielteisen seurauksen eli "rangaistuksen". On helppo nähdä jälleensyntymisen merkitys itämaisessä ajattelussa: kaikkien tekojen seuraukset eivät toteudu yhden elämän aikana. Ihmisen karmallinen tase määrää, millaisiin oloihin sielu syntyy. Karma määrittää mm. ihmisen elämän pituuden ja kokemukset, joita ihmisellä elämässään on. Esimerkiksi buddhalaisen perinteen mukaan kaunainen ja vihainen henkilö syntyy seuraavassa elämässä rumaksi. Kitsaus